

ד"ר משה אברמוביץ
"אין מחלה מיאשת..."

מנהל המחלקה הפנימית של בית החולים "הדסה" בתל-אביב.

"החולה מוסר את גורלו לידי הרופא, ועל החולה לדעת שהרופא יעשה את אשר באפשרותו להציל את חייו ולהקל על יסוריו."

פרופ' מרקוס: "בלתימוסרי..."

"תפקידו של הרופא להקל על יסורי החולה ולעמוד לצדו משך כל זמן מחלתו" קובע הדונט ד"ר מקס מרקוס.

מנתח מקס מרקוס
"להחיות, לא להמית!"

ראש המחלקה החירורגית של ביה"ס "הדסה" בת"א.

"אינני יכול להכיר בשום השקפה המצדיקה פעולות הסותרות את האיטיקה הרפואית."

הרב הראשי: פטור מעונש

"מבחינה מוסרית לבד היה מקום להצדיק את מעשהו של הרופא קדיש לפחות במקרה הראשון שהרג את בתו, ולא כן בהריגת עצמו" חיה את דעתו הרב יעקב משה טולידאנו, הרב הראשי לתל-אביב ויפו. "מבחינה הלכתית בדיני ישראל, אולי הדבר להיפך, רשאי היה לחבול בעצמו מפני יסוריו, אבל לא לחבול באחר ואפילו בבתו."

היה מקרה לפני כ-70 שנה בהודו שיהודי אחד נשפט למות והושם במאסר עד להוצאת דינו לפועל. ואז ביקש מבנו שיהרוג אותו בתוך מאסרו, להניח לו מיסוריו הנפשיים ומהבזיון של תליה במשפט מות. ועל זה נחלקו הרבנים. אם רשאי הבן להרוג את אביו לקיים פקודתו ורצונו, והרוב אסרו על הבן לעשות זאת, בקבעט שאם יהרגו דינו כרוצח (ראה בשו"ת בן ימין - שאלוניקי תרנ"ו - סי' ל').

לפי דיני ישראל, אף אם במקרה כזה אפשר להתיר בכדי לקרב את

(המשך בעמוד 18)

הרב הראשי יעקב מוזריאנו
"רבני ישראל יקלו..."

ניע המכובד ביותר והראוי לשבח הגדול ביותר. ולכן, מבחינה חוקית צרופה, הדבר אסור בהחלט, אם גס אינו מחוסר טעם והגיון.

אכן, הרגשות מסוג זה הן בהכרח אישיות (סובייקטיביות); וקל לשער לאיזה אנדרלמוסיה נגיע, חס וחלילה, אם נשאיר החלטה גורלית מסוג זה וביצועה בידי איש מן הצבור, ללא פיקוח יעיל מטעם השלטון, האחראי לבטחון הצבור במלואו, בכל השטחים. (הדגשת השורות האחרונות של העמדת).

"לא תיתכן ערובה חוקית!"
שופט אחר מסר לנו את דעתו כלהלן:

"זהי פעם שניה שענין רצח מתוך רחמים מתעורר בארץ. לראשונה נתעורר לפני 12 שנה, במקרה חבר אצל בשם יצחקי שהתפוצץ בתוך מעבדת פצצות. הוא הובא לידי הדסה קטוע ידיים, רגליים, ובלי עיניים, שם צעק כל הזמן שהוא רוצה למות, וביקש שישימו קץ לחייו. כעבור זמן מה מת, ונפוצה שמועה כאילו הוריקו לו הרופאים רעל בכדי להמיתו. העתונות דנה בשאלה, אולם בעיקר לא בתור "רצח מתוך רחמים" אלא כמעשה גבורה של לוחם מחתרת. היה גם חשש כי המשטרה תפתח בחקירה, אולם לא יצא מזה כל דבר."

בארצות אחרות זנים לעתים יותר קרובות בבעיה זאת. מבחינה חוקית אין אצלנו כל התחשבות בסבת הרצח. חוק אנגליה, אשר לפיו אנחנו נוהגים, אינו מבדיל בין *Passionate and Composureate murder* (רצח מתוך חמה ורצח מתוך רצון). אולם המלך בשעת דיון על חנינה, יכול להתחשב במניע. אולם בצרפת מביטים בצורה אחת רת על רצח מסיבות רחמים ומטעמים פוליטיים מאשר על רצח אחר.

רצח רחמים לא הובא בפני בית דין גבוה, אולם נדונה לעתים קרובות בעית ההפלה המלאכותית - בדרך כלל מחייבים את האשמים בדין, מתוך גישה, שאין איש רשאי להחליט על גורל אדם, כשם שאיבוד לדעת נחשב כפשע בפני החוק האנגלי.

בארץ עוד לא היה כל דיון בבעיה חוקית זו, ויש להניח כי הועדה לתקון השיפוט הפלילי שהוקמה ע"י שר המשפטים תצטרך לדון בה, ולחפש לה פתרון.

אם נתן רשות לאנשי רפואה או חוק להחליט בדבר הריגת אדם על מנת לשחררו מיסורים, לא תהיה כל ערובה כי רשות זו לא תנוצל לרעה.

פרופ' צונדק: "אסור בהחלט!"

"דעתי היא שאסור בהחלט להשתמש באמצעים כל שהם לקצר את חייו של בן-אדם!" מסר לנו הפרופ' ש.ג. צונדק,

נשיא בית-דין נתן בריזכאי
"החוק מרשיע"

זו בלבד אלא אף מודה במעשיו. מסירת בנות מובנות אין האיש מוכן לגלות את שמו ברבים.

"לא פעם ולא שתיים עזרתי לפציניטיים שלי למות במינימום של יסורים, קירבתי במו ידי את הגבול הנקרא "מוות". בעיני החוק הריני נחשב ודאי כרוצח... ואולם לגבי מצפוני אני עשוי תי מתוך הכרת תפקידי האנושי."

עקבתי מתוך ענין מיוחד אחר שני המקרים באמריקה שהתגלו בבתי המספרט שם, וכל אשר נכתב ונאמר בענין זה בידי בני סמכא בחברה שלנו מגלה לי שוב, בפעם-המאה ואחת, כי החברה שלנו מכירה רק בשני סוגי בשר ודם הרשאים לשים קץ לחייו הזולת: התל"ן הרשמי ואותו חייל, העושה את מעשה הרצח שלו למען רעיון, לטובת האומה.

תפקידו של רופא הם שלשה: למנוע מחלות, לרפא מחלות ולהקטין עד גבול האפשר את יסוריו של האדם. יש כאלה הטוענים כי קיים עוד תפקיד רביעי לרופא: לעודד את האדם האבוד, איננו סבור כי תפקיד זה עומד כמטרה בפני עצמה, נוטה אני להאמין כי הוא מהווה רק חלק מכל אחד משלושה התפקידים שהזכרתי לעיל, וביחוד של זה האחרון.

כל רופא בעל נסיון יודע, כי היו לו מקרים, בהם ביקש להאריך את חייו של החולה בעוד הוא יודע כי אין למחלה תקנה יסודית, וכי ההארכה, אם גם תצליח, היא קצרה, ולא אחד מהרופאים חשב תוך כדי כך כי מוטב שהחולה יסתלק מהעולם, "ימצא בהק"ם האפשרי באותו שלב של תהליך החיים, בו כבר אין מרגישים כאבים ויסורים: הוא השלב המכונה "מוות".

אנכי משוכנע, כי גם זה הוא אחד התפקידים של הרופא: לדאוג לכך שהמעבר אל אותו שלב יהיה מהיר ככל האפשר, שאלמלא כן יוסיף הדבר יסורים איומים לאדם האומלל, מבלי שתהיה לו כל תועלת מכך. אבל יחד עם זה משוכנע אני, כי רק מספר קטן של רופאים יש בהם העוז לנהוג כך. והסיבות לכך הן אחדות: הכרה דתית, פחד בפני האחריות המשפטית, מצפון אנושי שיגרתי, וחוסר אומץ רוח."

"פיקוח יעיל של השלטון..."

ומהרופא אל שומרי החוק במדינה. הגה מה שסבור כבוד השופט ד"ר נתן בריזכאי, נשיא בית הדין המחוזי בתל-אביב; (ד"ר בריזכאי מדבר כאן בעיקר על פרשת הרצח ברחוב בן-יהודה, אך יש משמעות כללית לדבריו).

"מלבד היסוד הדתי שבאיראן: ה'נתן וה' לקח, ועם כל הערכת המניע האנושי הדוחף אב להרוג במו ידיו את בתו האומללה, הרי מבחינה חוקית, כלומר, מבחינת ההרשעה, אין המניע באחשבון במישורין - ויהא זה המי

עורך-דין מקס זליגמן
"זכות אנושית!"

במשך חדשים אחדים הרבו עתוני אמריקה לכתוב על המקרה, ויום יום ניתן מקום רב בעמודים הראשונים של רוב העתונים למשפטו של ד"ר סנדר בהמפשייר. הכל היו סבורים כי הרופא הצעיר בעל האידיאלים יקום מיל חבר השופטים המושבעים וישמיע דבריו על הבעיה כולה, והדוגלים ברעיון ההריגה מתוך רחמים ציפו לרגע זה בקוצר רוח, אולם שלשת עורכי הדין של הרופא, אנשים פחות סניטימטליים, לא הפליגו על כנפי הדמיון.

פרופ' ש.ג. צונדק
"אסור בהחלט!"

יון של נאומים גדולים כאדם הנחשב לצדק. הם הגיעו מיד למסקנות אחרות לחלוטין. לאחר ששקלו היטב את הניסיונות והתענינו במדויקתה של השופט טים המושבעים, (שרובם היו קאתולים אדוקים), הבינו כי הודאה של שולחם עלולה להביאו אל הכסא החשמלי, הכל ידעו, כי האשה החולה לא יכלה לחיות עוד אלא ימים ספורים, אך למען המשיע מעות, למען העמדה הדתית, למען העם כולו, וכדי למנוע את התכשורת הרעיונית הנה, היו ודאי דנים את ד"ר סנדר למוות. וכך אירע, שבכוח המשפט טען הרופא כי הוא איננו סבור שהמיתה נגרם על ידי הוריקה, וכי לא בריר בכלל אם עשה זריקה, משמע - נקט בעמדה חוקית גרידא, ולפי הנהוג המשיע לא יכלה אותה שורה בכרטיסיה לשמש עדות נגד הכותב עצמו, וד"ר סנדר שוחרר...

"אני הרגתי חולים..."

אולם השאלה שעלתה עתה במוחת רבים היא: כמה רופאים נוהגים בדרך בה נהג ד"ר סנדר בפציניטיים שלו בבית החולים בניו אינגלאנד? הכל יודעים, כי ד"ר סנדר אינו היחיד בעולם, אך רוב הרופאים לא יודו בכך, ספק מפחד החוק וספק מתוך חשש שהחברה לא תבין אותם.

אולם הגה דעתו של רופא מנוסה המעז לומר את אשר הוא חושב, ולא